

МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО

Владислав Євтушенко,

аспірант кафедри

адміністративного права

Класичного приватного університету

УДК 342.951

Європейський підхід до нормування та стандартизації у будівництві

Пріоритетність інтеграції України до ЄС є державною політикою. Напрями та політику адаптації вітчизняного законодавства до європейських вимог стосовно норм і стандартів детально проаналізовано в: а) Зелена книга. Про політику адаптації національного законодавства у сфері технічного регулювання та споживчої політики до європейських вимог, та б) Біла книга. Про політику адаптації вітчизняного законодавства в галузі норм і стандартів до європейських вимог. Відповідно доцільно розглянути організаційно-методологічні підходи ЄС у сфері стандартизації.

В ЄС система стандартизації та підтвердження відповідності пройшла два етапи формування. Сучасний етап стандартизації веде свій відлік від 1985 року, коли було прийнято директиви «нового», а потім і «глобального підходу» до технічної гармонізації. Раніше в країнах ЄС діяли системи

національних стандартів, обов'язкових до застосування. Згідно з «новим підходом» вимоги до продукції та послуг установлюють на основі таких принципів:

– обов'язкові вимоги зазначають не в стандартах, а в директивах ЄС, що їх приймають на законодавчому рівні, та в технічних регламентах;

– обов'язкові вимоги до продукції суворо обмежено лише її безпечністю;

– стандарти не є обов'язковими, вони лише визначають шляхи досягнення обов'язкових вимог директив;

– уведено категорію «гармонізований стандарт», виконання якого не є обов'язковим; він передбачає презумпцію відповідності директивам, тому застосування таких стандартів звільняє виробників і постачальників від необхідності звертатися до органів сертифікації;

– наявність переліку добровільних стандартів, які в директивах розглядають як основу презумпції відповідності [1, 2].

Досвід, набутий організаціями зі стандартизації на національному рівні в розробленні стратегій для підвищення технологічної конвергенції і на європейському рівні – в розробленні європейської системи стандартизації, має використовуватися для розширення активного впливу на прийняття необхідних коректувань на міжнародному рівні.

Координація і консультаційні послуги, які пропонують органи зі стандартизації, повинні використовуватися та розширюватися з метою подальшого сприяння сталому розвитку економіки.

Специфікації, як засіб передавання інноваційних тем на ранньому етапі, а також повний консенсус щодо стандартів, що становлять засіб описання поточного стану технології для зрілої продукції, – це шляхи, які мають використовуватися для перетворення наукових знань у промислове застосування. Стандартизація – це партнер промисловості, починаючи від генерації ідеї і до комерційної реалізації інноваційної продукції та процесів.

Як експортній країні, Україні необхідно забезпечувати і підвищувати конкурентоспроможність продукції й технологій на глобальному ринку. Ключем до цього є стандарти, які

приймаються і використовуються по всьому світові, допомагаючи усунувати бар'єри у торгівлі й уникати додаткових витрат на отримання регіональних сертифікатів або проведення багаторазових випробувань. Мета полягає у встановленні послідовного міжнародного набору стандартів за принципом «Один стандарт – одне випробування».

Тому, існуючі національні і регіональні фонди стандартів мають бути приведені, наскільки це можливо, відповідно до результатів міжнародної стандартизації. Це вимагає не лише активної участі в міжнародній стандартизації, а й двосторонніх та багатосторонніх обговорень на всіх рівнях – політики, стандартизації та бізнесу.

Існуюча на сьогодні структура нормативної бази у будівництві в ЄС була сформована у 1975 р. У Європейському Союзі створено спеціальний орган, який опікується питаннями технічного регулювання у будівництві – це Постійний комітет з будівництва, до складу якого входять представники країн – членів ЄС. Нормативна база зі стандартизації для будівництва, що формується на рівні Співдружності, є чітко структурованою та має кілька рівнів ієрархії (рис. 1).

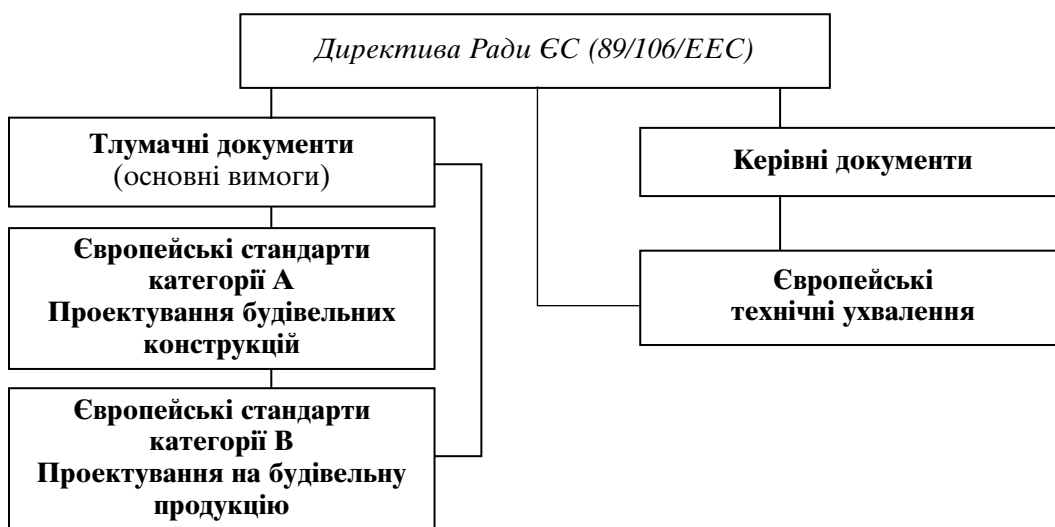

Рис. 1. Схема нормативної бази зі стандартизації у будівництві в ЄС

На найвищому рівні знаходиться Директива Співтовариств 89/106/ЕЕС щодо зближення законів, підзаконних актів та адміністративних положень держав – членів ЄС стосовно будівельних виробів, яка встановлює шість основних вимог до будівель і споруд.

Ці вимоги деталізуються у відповідних тлумачних документах з метою встановлення взаємозв'язку між основними вимогами Директиви та стандартів і Європейських технічних ухвалень. Керівні документи стосуються впровадження окремих положень Директиви.

Гармонізовані стандарти поділяються на дві категорії: стандарти категорії А (так звані Єврокоди) та стандарти категорії В на різні види будівельної продукції. Єврокоди містять вимоги до проектування та зведення будівельних конструкцій і на сьогодні налічують 58. Стандартів категорії В налічується близько 1300.

На рівні Євросоюзу встановлюються вимоги лише до проектування будівельних конструкцій, а вимоги до проектування конкретних об'єктів установлюються кожною країною окремо, з урахуванням специфіки території, національних традицій.

У будівельній галузі головним об'єктом нормування та стандартизації є кінцевий продукт діяльності галузі – нерухомість. Нерухомість за своїм визначенням не підпадає під регулювання відповідно до концепції «нового підходу». Однак концепція стосується виробів будівельного призначення – складових об'єктів нерухомості, які, у свою чергу, є об'єктом стандартизації і характеристики яких визначають властивості будівельних конструкцій.

Директива Ради Європейського Союзу 89/106/ЕЕС визначає головні вимоги до будівель і споруд та принципи оцінки відповідності будівельних виробів. Ці складові є невід'ємними частинами технічного регулювання у комплексній сфері: будівництво та промисловість будівельних матеріалів.

Тлумачні та керівні документи до Євродирективи уточнюють її положення і підкреслюють специфічність у порівнянні з іншими директивами. Для повноти розуміння технічного регулювання у будівництві необхідно залучення комплексу Єврокодів (стандартів групи А).

Єврокоди стосуються будівель і споруд та мають пряме відношення до тлумачних документів. Вони є добровільними до застосування. Однак слід зазначити, що ця добровільність умовна. У європейському просторі Єврокоди – це доказова база щодо відповідності об'єктів цивільного та промислового призначення вимогам законодавства з питань будівництва та нормативним вимогам.

Отже, чинні документи Європейського Союзу з питань будівництва передбачають формування систем технічного регулювання у будівництві на національному рівні із застосуванням правових механізмів, притаманних державі.

Єврокоди надають загальні методи проектування і використовуються для того, щоб: довести відповідність будівель і споруд або їх частин основній вимозі № 1 «механічний опір і стійкість» (включаючи й аспекти основної вимоги № 4 «безпека використання», яка стосується механічного опору і стійкості) і частині основної вимоги № 2 «пожежна безпека», включаючи довговічність; установити єдині технічні терміни на основні вимоги, що застосовуються до будівель і споруд та їх частин; визначити характеристики конструктивних компонентів і комплектів стосовно механічного опору і стійкості та вогнестійкості.

Запровадження Єврокодів насамперед сприятиме:

– розробленню загальних проектних критеріїв і методів для виконання встановлених вимог механічного опору і стійкості та вогнестійкості, включаючи аспекти довговічності й економіки;

– загальному розумінню щодо проектування будівель і споруд між власниками, операторами та користувачами, проектувальниками, підрядниками і виробниками будівельних виробів;

– торгівлі і використанню конструктивних компонентів і комплектів, матеріалів і складових виробів та обміну будівельними послугами на міждержавному рівні;

– конкурентоздатності діяльності інженерних фірм, підрядників, проектувальників і виробників у світовому масштабі;

– забезпеченню підготовки загальних посібників;

– для проектування та програмних продуктів.

Важливим кроком щодо адаптації національного законодавства у сфері будівництва до вимог Євросоюзу стало прийняття Закону України «Про будівельні норми», що дало змогу:

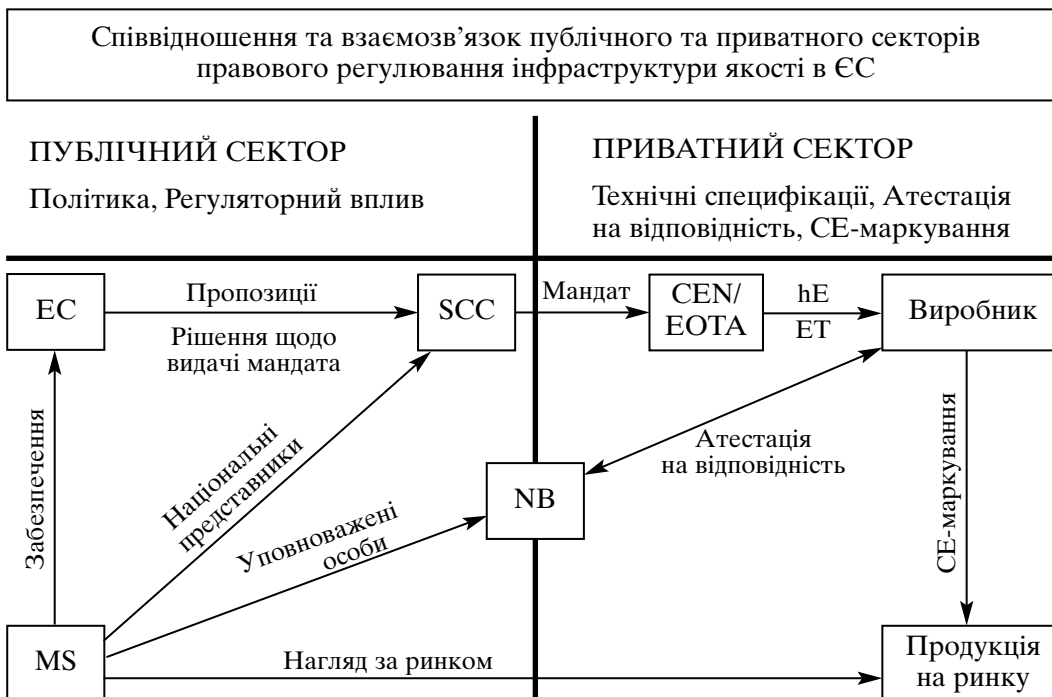
– створити законодавче підґрунтя гармонізації нормативної бази будівництва України до чинних у державах – членах ЄС законів, регламентів та адміністративних положень стосовно

будівельних виробів, запровадити правила здійснення будівельної діяльності в Україні, максимально наближені до зарубіжних, що дасть можливість створити прозорі для інвестора, будівельника та споживача процедури, а також вимоги до будівельної продукції, забезпечити захист інвесторів;

– обумовити усталену практику обов'язковості до виконання державних будівельних норм України та надання їм статусу нормативного акта;

– визначити організаційні засади розроблення, затвердження державних і галузевих будівельних норм, визнання їх такими, що втратили чинність.

Система взаємодії правових регуляторів щодо оцінки відповідності продукції вимогам директив ЄС є доволі структурованою та виваженою. Далі схематично ілюструється європейський підхід до оцінки відповідності продукції вимогам директив ЄС. Знання цієї системи взаємодії повинно стати підґрунтям для подальшої модернізації та вдосконалення правового регулювання вітчизняного будівельного сектора.

Види директив

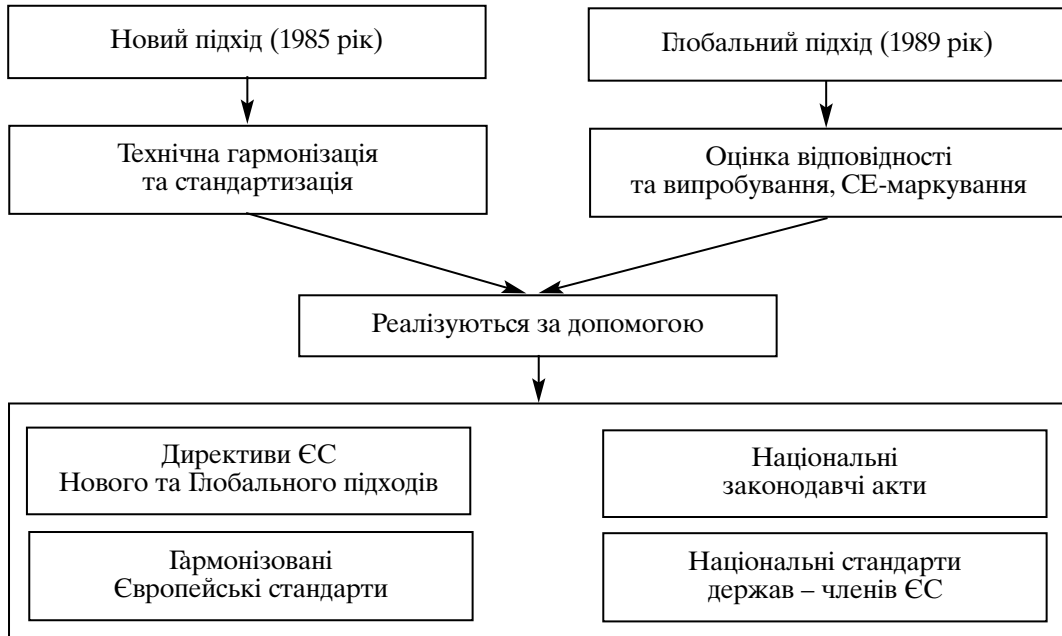
Вимоги щодо розміщення продукції на ринку ЄС

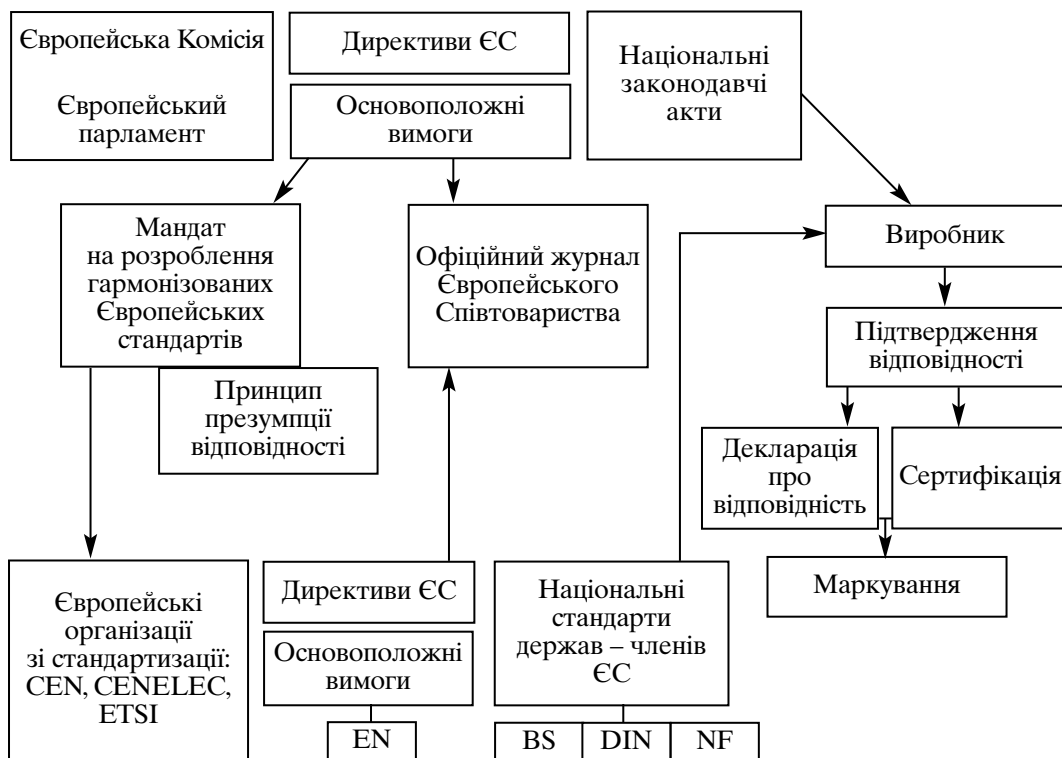
Концепція Нового та Глобального підходу

Концепція Нового та Глобального підходу

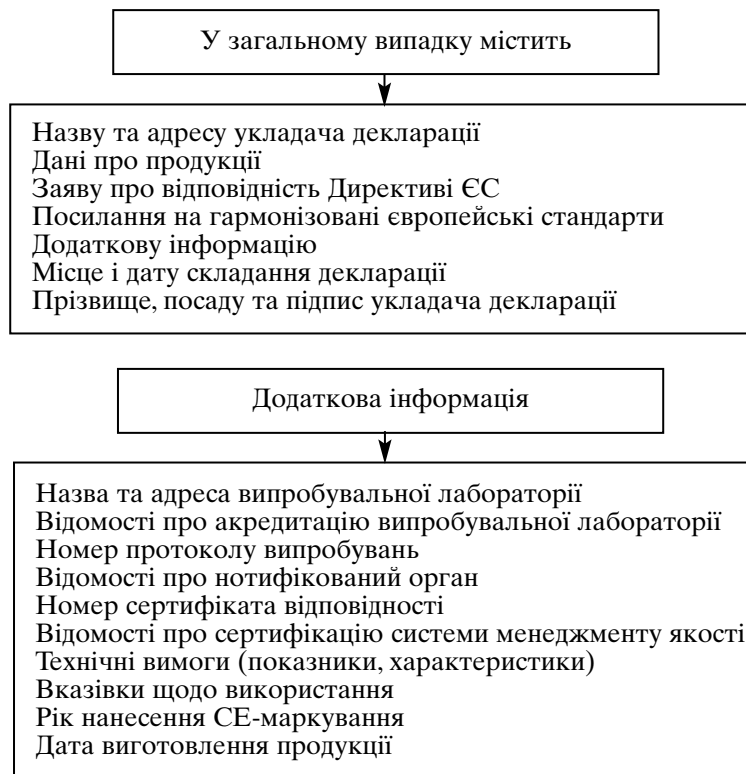
Європейська концепція стандартизації

СЕ-маркування

Вимоги до декларації відповідності ЄС

Узагальнюючи тенденції у глобальній системі стандартизації, можна виділити такі особливості:

– на міжнародному рівні діяльність зі стандартизації спрямовано на забезпечення узгодженої політики розроблення та використання міжнародних стандартів з метою усунення технічних бар'єрів та підвищення ефективності стандартизації в усьому світі; крім того, об'єктом стандартизації стають не лише продукція та послуги, але й соціально-економічні системи, що забезпечують сталий розвиток, якість життя тощо;

– на регіональному рівні діяльність зі стандартизації спрямовано на врахування потреб певного географічного, політичного чи економічного регіону, на прискорення процесу входження товарів на ринок регіону та на забезпечення конкурентоспроможності товарів;

– на національному рівні діяльність зі стандартизації має два спрямування: перше – це активне поширення та

використання міжнародних і регіональних стандартів відповідно до вимог ССТ, друге – це запровадження інновацій, новітніх технологій з метою підвищення конкурентоспроможності продукції та зростання економіки країни.

Єврокоди визнані державами – учасницями ЄС і служать як:

– основи для створення гармонізованих технічних специфікацій на будівельну продукцію;

– засобу демонстрації відповідності об'єктів цивільного та промислового призначення вимогам законодавства по будівництву та іншим нормативним вимогам (наприклад, стандартам, розробленим Органом по стандартизації Агентства швидкісних магістралей, істотним вимогам директиви Ради Європи з будівельної продукції (CPD) № 89/106/ЄЕС) [3];

– основи для розробки контрактів по виконанню будівельних робіт і пов'язаних з ними робіт з інженерного забезпечення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Михеева С.* Презумпция соответствия – новая роль национальной стандартизации / С. Михеева, В. Суряков // Стандарты и качество. – 2005. – № 10. – С. 48–49.
2. *Основные* тенденции технического регулирования в Европейском Союзе // Мир стандартов. – 2006. – № 9. – С. 88–95.
3. *THE CONSTRUCTION PRODUCTS DIRECTIVE (COUNCIL DIRECTIVE 89/106/EEC)*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eurocodes.jrc.ec.europa.eu/doc/construction_products_directive.pdf. – Назва з титульного екрана.

Євтушенко В. В. Європейський підхід до нормування та стандартизації у будівництві

У статті показано систему технічного регулювання у будівельній галузі ЄС. Також розглянуто питання щодо адміністративно-правового регулювання зі стандартизації у будівництві в країнах – членах Європейського Союзу. Проаналізовано функції європейських гармонізованих стандартів. Висвітлено питання тенденцій формування нормативної бази з питань проектування, будівництва та експлуатації споруд. Розглянуто систему взаємодії правових регуляторів щодо оцінки відповідності продукції вимогам Директив ЄС.

Ключові слова: адміністративне право, будівництво, державні будівельні норми.

Евтушенко В. В. Европейский подход к нормированию и стандартизации в строительстве

В статье показано систему технического регулирования в строительной отрасли ЕС. Также рассмотрены вопросы административно-правового регулирования стандартизации в строительстве в странах – членах Европейского Союза. Проанализированы функции европейских гармонизированных стандартов. Освещены вопросы тенденций формирования нормативной базы по вопросам проектирования, строительства и эксплуатации сооружений. Рассмотрена система взаимодействия правовых регуляторов по оценке соответствия продукции требованиям Директив ЕС.

Ключевые слова: административное право, строительство, государственные строительные нормы.

Yevtushenko V. The European approach to regulation and standardization

This article shows a system of technical regulation in the EU construction industry. It also considers the administrative and regulatory standards in the construction in the member countries of the European Union. Analyzed the function of European harmonized standards. Here covered the questions of the trends shaping the regulatory framework for the design, construction and operation of facilities. A system of interaction between legal regulators to assess product compliance with EU directives is considered.

Key words: administrative law, construction, state construction standards.